

Το σύγχρονο πλαίσιο Η σημερινή κι αυριανή πραγματικότητα

Θεανώ Βρέντζου

Πρόεδρος Συνδέσμου
Προστασίας των Αστερουσίων,
πρώην Αντιπεριφερειάρχης Κρήτης
Πρωτογενή Τομέα & Κοινωνικής
Πολιτικής

Για κάποιους ειδικούς σε θέματα τουρισμού, ο τουρισμός του μέλλοντος θα είναι αυτός που θα στηρίζεται πάνω στην εμπειρία, στο σεβασμό και στην αειφορική προσέγγιση. Σε ένα τέτοιο σενάριο οι ταξιδιώτες και οι τοπικές κοινότητες θα είναι όλο και περισσότερο πρωταγωνιστές.

Ο τουρισμός κατ' επέκταση όπως τον ξέραμε, με την παραδοσιακή του μορφή όπου οι επισκέπτες έχουν παθητικό ρόλο, που απλά βλέπουν και επισκέπτονται περιοχές σταδιακά θα αρχίζει να διαφοροποιείται.

Σήμερα ο επισκέπτης- τουρίστας θέλει να γίνει επισκέπτης μιας κοινότητας και ενός τόπου, να μπορεί να συναντήσει τους ανθρώπους του με τους οποίους να μπορεί να μοιραστεί εμπειρίες και στιγμές της καθημερινής τους ζωής.

Το μέχρι σήμερα ... «που θέλω να πάω» αλλάζει και στη θέση του μπαίνει ... «ποια εμπειρία θέλω να ζήσω».

Η τρέχουσα εμπειρία της Υγειονομικής κρίσης

αλλά και των άλλων προγενέστερων κρίσεων όπως π.χ. η κρίση παγκόσμιας ασφαλείας που προέκυψε μετά την 11η Σεπτεμβρίου 2001, η παγκόσμια Οικονομική κρίση που ξεκίνησε το 2008 καθώς και η επίκαιρη υγειονομική κρίση μας οδηγούν στη διαπίστωση ότι η «**συστημική ασφάλεια**» που γνωρίζαμε δεν υπάρχει πια και όλα πρέπει να επαναπροσδιοριστούν.

Έχουμε ανάγκη κατ' επέκταση από μία σοβαρή και σε βάθος ανάλυση των αλλαγών αυτών, αφού επηρεάζουν σε μεγάλο βαθμό τον τουριστικό τομέα και την οργάνωσή του.

Κι αυτό επιβάλλεται αν θέλουμε να έχουμε θέση στο Νέο παγκοσμιοποιημένο τοπίο, αλλά και πρόσβαση στις ευκαιρίες που αυτό δημιουργεί.

Ένα μεγάλο ζητούμενο όπως είναι η μετατροπή της κρίσης σε ευκαιρία, δεν θα προκύψει κατά τρόπο αυτόματο αλλά από τις ικανότητες των πολιτικών και των υπευθύνων που σχεδιάζουν και αποφασίζουν να παρουν εγκαίρως τα κατάλληλα μέτρα αφού όλοι γνωρίζουμε **ότι ο τουρισμός δεν θα είναι πια ο ίδιος**, μετά την κρίση.

Βεβαίως ο τουρισμός δείχνει πάντα μεγάλη ικανότητα και ανθεκτικότητα και η τουριστική αγορά κατάφερε πάντα να ανακάμπτει και να συνεχίζει την αυξητική της πορεία, όμως η τρέχουσα κατάσταση μας δείχνει ότι όλα μπορεί να έχουν ένα όριο.

Η τεράστια κρίση που βιώνει η παγκόσμια οικονομία απαιτεί κατ' επέκταση νέες οπτικές, νέες καινοτομικές προσεγγίσεις, νέες μεθοδολογίες και οργανωτικά σχήματα. Ακόμη έρχεται να μας υπογραμμίσει για την **αναγκαιότητα χαλάρωσης από την υπερβολική εξάρτηση στην τουριστική δραστηριότητα**.

Μας προτρέπει εν ολίγοις **να δούμε με πιο ολιστικό τρόπο** όλο το φάσμα των τουριστικών δραστηριοτήτων στον τόπο μας αφού οι ανάγκες της επόμενης γενιάς ταξιδιωτών, οι οποίοι είναι πιο απαιτητικοί, πιο ενημερωμένοι, πιο μορφωμένοι, μπορεί να είναι η πυξίδα για το ποιο θα είναι το σχέδιό μας και ποια πορεία πρέπει να ακολουθήσουμε.

Εν τω μεταξύ η αύξηση των τουριστικών ροών είναι ο στόχος κάθε περιοχής σε κάθε εποχή αλλά και στο πως οι ροές αυτές θα διαχυθούν με ομοιόμορφο τρόπο καθ' όλη τη διάρκεια του έτους. Και αυτός ο στόχος μπορεί να ικανοποιηθεί με προγραμματισμό και μέσα.

Νέα τουριστικά πακέτα και προτάσεις θα πρέπει να εκπονηθούν για να συμπληρώσουν και να ολοκληρώσουν τα κλασικά υφιστάμενα, υπερβαίνοντας τα, τόσο στο χρόνο, στο χώρο αλλά και στο περιεχόμενο.

Όπως γνωρίζουμε όμως δεν υπάρχει έτοιμο ένα τέτοιο σχέδιο, άρα θα πρέπει να το δημιουργή-

σουμε προκείμενου να μας δώσει τα οφέλη που προσδοκούμε.

Λαμβάνοντας υπόψη τα προαναφερόμενα, φαίνεται ότι ο κρητικός τουρισμός δεν έχει άλλη προοπτική παρά μόνο αν δομηθεί πάνω σε **νέες ποιοτικές βάσεις**.

Μόνο έτσι θα είναι ικανός να ανταποκριθεί στις νέες προκλήσεις που προσφέρει η Διεθνής αγορά αλλά και για να αντιμετωπίσει τους κινδύνους που η ίδια προκαλεί με τον τρόπο λειτουργίας της.

Οι υπεύθυνοι χάραξης τουριστικής πολιτικής, οι υπεύθυνοι του τουριστικού χώρου, η τοπική αυτοδιοίκηση, οι συλλογικές μορφές εκπροσώπησης της κοινωνίας των πολιτών, η τοπική επιχειρηματικότητα κλπ., θα πρέπει να λάβουν σοβαρά υπόψη τις νέες αυτές τάσεις - ανάγκες - προκλήσεις - κινδύνους βελτιώνοντας και διαφοροποιώντας, την τουριστική προσφορά της Κρήτης μέσω της **αποκωδικοποίησης των σύγχρονων τάσεων** και απαιτήσεων.

Αν καταφέρουν να απαντήσουν σε αυτά τα σύγχρονα ερωτηματικά η προτάγματα, εμφανίζεται ως εφικτός ο στόχος για τουρισμό όλο το χρόνο στην Κρήτη.

Θεωρώ ως εκ τούτου ότι είναι σκόπιμο να επανεξεταστούν πολλά όπως πχ. οι μέχρι σήμερα οπτικές, οι μέθοδοι, τα οργανωτικά σχήματα, ο τρόπος επικοινωνίας, τα «εργαλεία και μέσα» κλπ., ώστε το νέο μοντέλο που έχει ανάγκη ο τόπος να υπογραμμίζει τη **σημαντικότητα και των «τοπικών τουρισμών»** οι οποίοι πλέον δεν θα λειτουργούν στις «παρυφές» του Κρητικού Τουρισμού αλλά θα αντιπροσωπεύουν κάτι περισσότερο και κάτι ποιοτικότερο από αυτό που διαθέτουμε σήμερα, επαναπροσδιορίζοντας μέσα από νέες προσεγγίσεις το σύνολο του Κρητικού τουριστικού οικοσυστήματος. Μόνο έτσι θα είμαστε σε θέση να πούμε ότι μετατρέπουμε την κρίση σε ευκαιρία.

Μια τέτοια προσέγγιση επαναπροσδιορισμού του Κρητικού Τουρισμού εξαρτάται άμεσα από την ικανότητα τού να μπορεί να δώσει απαντήσεις σε νέες προκλήσεις, νέες προτάσεις, νέες αναζητήσεις οι οποίες θα έχουν ως **παρονομαστή τους την αειφορία**, μία έννοια που σηματοδοτεί όλο και περισσότερο τις στρατηγικές ανάπτυξης της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η εμπειρία της Κρήτης για «τουρισμό όλο το χρόνο»

Η μέχρι σήμερα σχετική εμπειρία δεν έχει να καταθέσει θετικά αποτελέσματα. Η **απουσία θέλησης, σχεδίου η και των δύο** ίσως να είναι η ερμηνεία του γιατί απουσιάζει ο «τουρισμός όλο το χρόνο», σε ένα νησί όπως η Κρήτη.

Έχουν γίνει όμως προσπάθειες στο παρελθόν, αρχές δεκαετίας του '90 στην περιοχή της Χερσο-

Video

νήσου από ιδιώτες του χώρου, μία δεύτερη προσπάθεια τέλος της ίδιας δεκαετίας του '90 από την Περιφέρεια και τους φορείς του τουριστικού χώρου της Κρήτης καθώς και το 2012-13 από τον ιδιωτικό τουριστικό χώρο.

Καμία δυστυχώς δεν είχε θετικό αποτέλεσμα.

Ίσως αυτό να σηματοδοτεί την **δυσκολία μετατροπής της επιθυμίας σε σχέδιο** και το αδύνατο σημείο όλων αυτών των πρωτοβουλιών.

Όμως όλες αυτές οι αρνητικές, στην κατάληξη τους πρωτοβουλίες, θα πρέπει να ληφθούν υπόψη σε όποια νέα σχετική προσπάθεια επιχειρηθεί, παράλληλα βεβαίως με άλλα .

Unesco- Αστερουσία, ένα «άλλο μοντέλο» για την τοπική ανάπτυξη

Λαμβάνοντας υπόψη όλα τα παραπάνω αναφερόμενα αλλά και πολλά άλλα επιχειρούμε να αναδείξουμε κι άλλου τύπου διαδρομές, άλλες τουριστικές προσεγγίσεις, άλλα τουριστικά μοντέλα, άλλες μορφές ανάπτυξης.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα 12μηνο τουρισμό έχουμε στα Αστερούσια. Στο χωριό Καπετανιανά έχουμε ένα δείγμα αυτής της προσέγγισης που μας δείχνει πως μπορεί να συνδεθεί η επισκεψιμότητα, με την τοπική Κοινωνία, το φυσικό και ιστορικό περιβάλλον με άμεσο οικονομικό και πνευματικό αντίκτυπο.

Τα Αστερούσια με το τεράστιο περιβαλλοντικό, πολιτιστικό, ιστορικό κεφάλαιο

Τα τελευταία 15 χρόνια κάποιοι άνθρωποι με κοινό όραμα και στόχο, αποφασίσαμε να ασχοληθούμε σοβαρά, προκειμένου να αναδείξουμε όλο αυτό το αξιακό κεφάλαιο, προς όφελος των κατοίκων της περιοχής αλλά και όλης της Κρήτης.

Αποτέλεσμα όλων αυτών των προσπαθειών, η ένταξη των Αστερουσίων στο Man biosphere Unesco, με την βοήθεια της Περιφέρειας.

Η ένταξη των Αστερουσίων στην Unesco καθώς και το παράδειγμα των Καπετανιανών, έχει αρχίσει και δημιουργεί ένα αίσθημα ασφάλειας στους κατοίκους της περιοχής, και ένα έντονο ενδιαφέρον να δραστηριοποιηθούν στον τόπο τους.

Πρωτίστως όμως αντιλήφθηκαν και έμαθαν την ιστορία και την αξία του, καθώς και πως μπορούν να ωφεληθούν οι ίδιοι αξιοποιώντας όλα αυτά τα πλεονεκτήματα.

Επιλέξαμε συνειδητά αυτή τη διαδρομή με τις πολλές δυσκολίες θεωρώντας όμως και πιστεύοντας ότι ανοίγουμε ένα νέο δρόμο για πολλές περιοχές της Κρήτης αλλά και της Ελλάδας γενικότερα.

Επιλέξαμε να δημιουργήσουμε προοπτικές ανάπτυξης που βασίζονται στην αξιοποίηση και προστασία του φυσικού και πολιτιστικού οικοσυστήματος της περιοχής Αστερουσίων.

Αξιοποιώντας τις προϋποθέσεις της Ουνέσκο,

προτείνουμε έτσι ένα μοντέλο, όπου μέσα από την αειφορική προσέγγιση των σημαντικών πολιτιστικών και φυσικών πρώτων υλών, που διαθέτει η περιοχή και τον συνδυασμό τους, να προκαλέσουν την επιθυμητή ποιοτική τοπική ανάπτυξη, στηρίζοντας την τοπική οικονομία και την τοπική επιχειρηματικότητα, έχοντας ως **σπονδυλική στήλη της ανάπτυξης αυτής την ταυτότητα της περιοχής**.

Μια ταυτότητα που στη συνέχεια μετατρέπεται σε ανταγωνιστικό πλεονέκτημα για προϊόντα, υπηρεσίες, τρόπο ζωής.

Δημιουργεί πνεύμα εμπιστοσύνης στους νέους για τον τόπο τους, δείχνοντας τους την προοπτική ανάπτυξης σε αυτόν.

Το ίδιο κάνει σε όλους τους εμπλεκόμενους τομείς, όπως παραγωγή, εστίαση - φυσιολατρικές δραστηριότητες - αθλητικές - ξεναγοί - οδηγοί βουνού.

Υπάρχει προοπτική ανάπτυξης όλων των ειδικών μορφών τουρισμού υπαίθρου (οικοτουρισμός - αθλητικός - καταδυτικός - θρησκευτικός - ιστορικός - βιωματικός - αγροτουρισμός - φυσιολατρικός).

Δίνει το έναυσμα για επανεκκίνηση παραδοσιακών επαγγελμάτων και πρακτικών όσον αφορά στην παραγωγή και της γαστρονομία.

Δημιουργεί σταθερό οικονομικό περιβάλλον, μείωση της ανεργίας και τόνωση στο αίσθημα ασφάλειας των πολιτών.

Καταξιώνει τον χαρακτήρα του τόπου, τί είναι και γιατί προσφέρεται. Τονώνει και ενισχύει την ποιοτική παραγωγή και τις ποιοτικές υπηρεσίες τουρισμού. Αναδεικνύει και ενδυναμώνει τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της Κρήτης.

Θεμελιώδης βάση όλων των προαναφερόμενων, η **προστασία του πλούτου της βιοποικιλότητας και της πολιτιστικής κληρονομιάς**.

Μέσα από αυτό το μοντέλο αναδεικνύεται, παράλληλα, η **σπουδαιότητα των εγκαταλελειμμένων πόρων και η νέα δυναμική των αξιών που εκφράζουν** προκαλώντας με τον τρόπο τους μία **«νέα ελκυστικότητα»** της περιοχής, την **αναζωογόνηση των οικισμών και των κοινωνικών σχέσεων** και την δημιουργία **νέων παραγωγικών δυνατοτήτων** που πρέπει να αξιοποιηθούν.

Ως φυσιολογικό επακόλουθο δημιουργούνται **απαιτήσεις μεγαλύτερης υπευθυνότητας** τόσο από την τοπική κοινωνία όσο και από τους τοπικούς φορείς.

Τα οφέλη που θα προκύψουν σύμφωνα και με σχετικές αναφορές της Ουνέσκο, θα προκύψουν από... **«τον τουρισμό και από τις στρατηγικές της αειφόρου ανάπτυξης που κάθε τόπος σχεδιάζει και υλοποιεί»**.

Ένα τέτοιο μοντέλο έρχεται να προσφέρει μεταξύ άλλων σοβαρή στήριξη στις προσπάθειες για 12-μηνο τουρισμό αφού προσφέρεται ως τουριστικός προορισμός για ποικίλες εμπειρίες με βάση την

τεράστια πολιτιστική, περιβαλλοντική και ανθρωπολογική διάσταση που διαθέτει.

Η ένταξη της περιοχής στον **κατάλογο βιόσφαιρας ουνέσκο** αποτελεί μία **μοναδική Ευκαιρία** για η ανάπτυξη ποιοτικού τουρισμού και προβολής ολόκληρης της περιοχής αφού μέσα από αυτή την αναγνώριση δημιουργείται ένα ολοκληρωμένο σύστημα ανάδειξης - προστασίας και αξιοποίησης της.

Μια μοναδική ευκαιρία η οποία αυξάνει την τουριστική ελκυστικότητα της περιοχής, φωτίζοντάς την και τοποθετώντας την στον παγκόσμιο χώρο, **όχι πλέον ως κληρονομιά μόνο των κατοίκων των Αστερουσίων, αλλά ως κληρονομιά όλου του κόσμου**.

Κι αυτό γιατί γνωρίζουμε ότι η **«μάρκα UNESCO»**

αποτελεί ένα **μοναδικό τουριστικό brand** που αν αξιοποιηθεί σχεδιασμένα και με σύγχρονους Όρους μπορεί ως **«νέος μίτος της Αριάδνης»** να οδηγήσει την περιοχή σε ένα άλλο επίπεδο οικονομικής πραγματικότητας, σε νέες ευκαιρίες απασχόλησης κι επιχειρηματικότητας.

Στους ανθρώπους του τόπου και στους τοπικούς φορείς εναπόκειται η αξιοποίηση αυτής της μοναδικής διάκρισης που δεν ενισχύει μόνο τις προσπάθειες της περιοχής για μία ποιοτική ανάπτυξη αλλά και του συνόλου της Κρήτης.

Αυτά μαρτυρούν οι πολλές άλλες αντίστοιχες περιπτώσεις όπου περιοχές που βρίσκονταν στο περιθώριο της ανάπτυξης και της οικονομίας, άλλαξαν καθοριστικά την πορεία τους.

